TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2005 m. gruodžio 6 d.*

Sujungtose bylose C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04

dėl *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court)* (Jungtinė Karalystė) (C-453/03), *Consiglio di Stato* (Italija) (C-11/04 ir C-12/04) ir *Rechtbank 's-Gravenhage* (Nyderlandai) (C-194/04) 2003 m. spalio 23 d., 2003 m. lapkričio 11 d. ir 2004 m. balandžio 22 d. Sprendimais, kuriuos Teisingumo Teismas gavo atitinkamai 2003 m. spalio 27 d., 2004 m. sausio 15 d. ir 2004 m. balandžio 26 d., pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą pagal EB 234 straipsnį bylose

The Queen, prašoma:

ABNA Ltd (C-453/03),

Denis Brinicombe,

BOCM Pauls Ltd,

Devenish Nutrition Ltd,

Primary Diets Ltd,

Nutrition Services (International) Ltd

* Proceso kalbos: anglų, italų ir olandų.

prieš

Secretary of State for Health,

Food Standards Agency,

Fratelli Martini & C. SpA (C-11/04),

Cargill Srl

prieš

Ministero delle Politiche Agricole e Forestali,

Ministero delle Attività Produttive,

Ministero della Salute,

Ferrari Mangimi Srl (C-12/04),

Associazione nazionale tra i produttori di alimenti zootecnici (Assalzoo)

prieš

Ministero delle Politiche Agricole e Forestali,

Ministero delle Attività Produttive,

Ministero della Salute,

ir

Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi) (C-194/04)

prieš

Productschap Diervoeder,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijos pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas (pranešėjas), R. Silva de Lapuerta ir A. Borg Barthet, teisėjai N. Colneric, S. Von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues, P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis ir M. Ilešič,

generalinis advokatas A. Tizzano,

posėdžio sekretorės: M.-F. Contet, vyriausioji administratorė, ir K. Sztranc, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. lapkričio 30 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *ABNA Ltd*, atstovaujamos *QC* D. Anderson ir *solicitor* E. Whiteford,

— *Fratelli Martini & C. SpA*, atstovaujamos advokato F. Capelli, ir *Rechtsanwältin* B. Klaus,

— *Ferrari Mangimi Srl*, atstovaujamos advokatų E. Cappelli, P. De Caterini, A. Bandini,

— *Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi)*, atstovaujamos *advocaat* H. Ferment,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos M. Bethell (C-453/03), padedamo *barrister* C. Lewis (C-453/03),

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia ir Fiorilli (C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04), bei *avvocato dello Stato* G. Albenzio (C-194/04),

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos S. Terstal (C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04), H. G. Sevenster (C-453/03 ir C-194/04) ir J. G. M. van Bakel (C-453/03 ir C-194/04),

— Danijos vyriausybės, atstovaujamos J. Molde (C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04),

— Graikijos vyriausybės, atstovaujamos K. Marinou (C-453/03) ir S. Charitaki (C-11/04 ir C-12/04) bei G. Kanellopoulos ir V. Kontolaimos (C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04),

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos M. Muñoz Pérez (C-453/03, C-11/04 ir C-12/04) ir J. M. Rodríguez Cárcamo (C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04),

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues (C-453/03) ir R. Loosli-Surrans (C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04),

— Europos Parlamento, atstovaujamo E. Waldherr (C-453/03) bei M. Moore, G. Ricci (C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04) ir A. Baas (C-194/04),

— Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos T. Middleton, F. Ruggeri Laderchi (C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04) bei A.-M. Colaert (C-194/04),

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos B. Doherty ir P. Jacob (C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04) bei C. Cattabriga (C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04),

susipažinęs su 2005 m. balandžio 7 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą iš esmės pateikti dėl 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/2/EB, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 79/373/EEB dėl kombinuotųjų pašarų apyvartos ir panaikinančios Komisijos direktyvą 91/357/EEB (OL L 63, p. 23), ir būtent dėl jos 1 straipsnio 1 punkto b papunkčio bei 4 punkto galiojimo.

2 Šie prašymai buvo pateikti nagrinėjant ieškinius, pareikštus kombinuotųjų pašarų gamintojų ir šios pramonės atstovų, siekiant panaikinti perkeliant į nacionalinę teisę ginčijamas Direktyvos 2002/2 nuostatas priimtus teisės aktus arba sustabdyti jų galiojimą.

Teisinis pagrindas

3 Direktyva 2002/2 yra grindžiama EB 152 straipsnio 4 dalies b punktu, kuris nustato:

„Taryba, spręsdama 251 straipsnyje nustatyta tvarka ir pasikonsultavusi su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu bei Regionų komitetu, šiame straipsnyje nurodytų tikslų padeda siekti imdamasi:

<...>

b) nukrypstant nuo 37 straipsnio – priemonių veterinarijos ir fitosanitarijos srityse, kuriomis tiesiogiai siekiama apsaugoti visuomenės sveikatą;"

4 Svarbu nurodyti šias Direktyvos 2002/2 konstatuojamąsias dalis:

„(2) Ženklinimo etiketėmis požiūriu Direktyvos 79/373/EEB tikslas yra užtikrinti, kad gyvulių augintojai būtų objektyviai ir kuo tiksliau informuojami apie pašarų sudėtį ir naudojimą.

(3) Todėl Direktyvoje 79/373/EEB numatyta lanksti deklaravimo tvarka, pagal kurią pakanka nurodyti pašarines žaliavas, tačiau nereikia nurodyti jų kiekio produkcijai skirtų gyvulių pašaruose bei palikta galimybė deklaruoti pašarinių žaliavų kategorijas, o ne pačias pašarines žaliavas.

(4) Tačiau galvijų spongiforminės encefalopatijos krizė ir paskutinė dioksino krizė parodė, kad esamos nuostatos yra nepakankamos ir kad reikia nurodyti išsamesnę kokybinę ir kiekybinę informaciją apie produkcijai skirtų gyvulių kombinuotųjų pašarų sudėtį.

(5) Išsami kiekybinė informacija gali padėti užtikrinti galimybę atsekti konkrečias partijas, iš kurių buvo paimtos pašarinės žaliavos, kurios galėjo būti užterštos, o tai būtų naudinga visuomenės sveikatai ir padėtų išvengti atvejų, kai tenka sunaikinti didelio pavojaus visuomenės sveikatai nekeliančius maisto produktus.

(6) Todėl šiame etape yra svarbu įvesti visų pašarinių žaliavų ir jų kiekio produkcijai skirtų gyvulių kombinuotuosiuose pašaruose privalomąjį deklaravimą.

(7) Siekiant praktinių tikslų, pašarinės žaliavos, įmaišytos į produkcijai skirtų gyvulių kombinuotuosius pašarus, turėtų būti deklaruojamos specialiose etiketėse ar važtaraštyje.

(8) Tam tikrais atvejais pašarinių žaliavų pašaruose deklaravimas yra svarbus informacijos šaltinis gyvulių augintojams. Todėl tikslinga, kad asmuo, atsakingas už ženklinimą etiketėmis, vartotojams pageidaujant pateiktų visų panaudotų pašarinių žaliavų išsamų sąrašą ir tikslią jų masę procentais.

<...>

(10) Vadovaudamasi galimybių studija, Komisija iki 2002 m. gruodžio 31 d. pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą ir atitinkamą pasiūlymą dėl leistinų medžiagų sąrašo sudarymo atsižvelgiant į ataskaitos išvadas.

<...>

(12) Ateityje bus draudžiama deklaruoti tik pašarinių žaliavų kategorijas, o ne pačias pašarines žaliavas, esančias produkcijai skirtų gyvulių kombinuotųjų pašarų sudėtyje, turėtų būti panaikinta 1991 m. birželio 13 d. Komisijos direktyva 91/357/EEB, nustatanti sudedamųjų dalių, kurios gali būti naudojamos ženklinant etiketėmis gyvūnų, išskyrus naminius gyvūnėlius, kombinuotuosius pašarus, kategorijas <...>"

5 Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 1 punkto b papunktis iš dalies keičia 1979 m. balandžio 2 d. Tarybos direktyvos 79/373 dėl prekybos kombinuotaisiais pašarais (OL L 86, p. 30) 5 straipsnį. Jis nustato:

„1) 5 straipsnio 1 dalis keičiama taip:

<...>

b) įterpiamas toks punktas:

1) jei tai kombinuotieji pašarai, kurie nėra skirti naminiams gyvūnėliams, įrašas: „tikslius duomenis apie šiuose pašaruose panaudotų pašarinių medžiagų masę procentais galima gauti: ...“ (nurodyti asmens, atsakingo už šioje dalyje minimus duomenis, pavardę ar firmos pavadinimą, adresą arba buveinės adresą, telefoną bei elektroninio pašto adresą). Ši informacija pateikiama vartotojui pageidaujant.“

6 Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 4 punktas numato tam tikras nuostatas, pakeičiančias Direktyvos 79/373 5 straipsnį. Jis yra suformuluotas taip:

„4) 5 straipsnis pakeičiamas taip:

<...>

1. Visos pašarinės žaliavos, panaudotos kombinuotiesiems pašarams paruošti, išvardijamos nurodant konkrečius jų pavadinimus.

2. Kombinuotiesiems pašarams skirtų pašarinių žaliavų sąrašas sudaromas laikantis tokių taisyklių:

a) jei kombinuotieji pašarai skirti gyvūnams, kurie nėra naminiai gyvūnėliai:

i) pateikiamas pašarinių žaliavų, panaudotų pašarams paruošti, sąrašas, kuriame žaliavos surašomos eilės tvarka pagal mažėjančią procentinę masės dalį pašaruose;

ii) nurodant minėtąsias procentines dalis, leidžiamas 15 % nuokrypis nuo deklaruojamosios vertės;

<...>"

7 Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 5 punktas numato, kad Direktyvos 79/373 12 straipsnyje įterpiama pastraipa. Pagal ją valstybės narės „nustato, kad kombinuotųjų pašarų gamintojai būtų įpareigojami, valdžios institucijoms, atsakingoms už oficialių patikrinimų organizavimą, pareikalavus, pateikti joms visus dokumentus, susijusius su pašarų, numatytų išleisti į apyvartą, sudėtimi, kurie leistų patikrinti, ar etiketėse pateikta tiksli informacija".

8 Direktyvos 2002/2 2 straipsnis numato:

„Komisijos Direktyva 91/357/EEB panaikinama nuo 2003 m. lapkričio 6 d."

9 Šiai bylai reikšmingi Direktyvos 2002/2 priėmimo etapai gali būti aprašyti taip.

10 2000 m. sausio 7 d. Komisija pateikė direktyvos, iš dalies keičiančios Direktyvą 79/373, pasiūlymą (dokumentas COM(1999) 744 galutinis).

11 Šio pasiūlymo aiškinamajame memorandume primenama, jog po galvijų spongiforminės encefalopatijos krizės (toliau – GSE) Europos Parlamentas siekė, kad kombinuotųjų pašarų gamintojams būtų privaloma įvairių pašarų sudėtinių dalių kiekių deklaracija. Per vėlesnes diskusijas buvo daroma nuoroda į šią deklaraciją, vadinamą „atvirąja deklaracija".

12 Šis aiškinamasis memorandumas konkrečiai nurodo:

„Komisija supranta „atvirosios deklaracijos" privalumus kombinuotųjų pašarų produkcijai skirtiems gyvuliams ženklinimo srityje, nes ji padeda atsekti pašarines žaliavas.

Nesenas alyvų ir priedų atitinkamai Belgijoje ir Vokietijoje užkrėtimas dioksinais pabrėžia išsamios informacijos kombinuotųjų pašarų etiketėse svarbą. Iš esmės kombinuotųjų pašarų užkrėtimo laipsnis priklauso nuo pašarą sudarančių užkrėstų žaliavų kiekio, ir todėl labai svarbu, kad būtų pateikta išsami informacija apie visas kombinuotąjį pašarą sudarančias žaliavas bei skirtingus jų kiekius."

13 Atsakant į valstybių narių prieštaravimus, kuriuose paremiama neprivalomoji deklaracija, ir pašarų gamintojų, besirūpinančių apsaugoti pašarų sudėčių intelektinę nuosavybę, prieštaravimus, aiškinamajame memorandume nurodoma:

„Komisija mano priešingai, kad neprivalomoji atviroji deklaracija prieštarauja ūkininkų teisei į informaciją ir siekiamam skaidrumui. Be to, ji mano, kad neprivalomoji atviroji informacija neišvengiamai iškraipytų pašarų gamintojų konkurenciją.

<...> Dėl pašarų sudėčių intelektinės nuosavybės apsaugos Komisija, siekdama maksimalaus skaidrumo, negali sutikti su šiuo argumentu. Iš tiesų komercinė paslaptis nepažeidžiama, nes pagal bendrą taisyklę kombinuotųjų pašarų sudėtys nėra patentuojamos. Net jei taip ir būtų, sudėtys negalėtų išlikti paslaptyje. Iš tiesų ingredientų paskelbimas nepažeistų intelektinės nuosavybės."

14 2000 m. spalio 4 d. Parlamentas pirmajame svarstyme pateikė penkis šio direktyvos, iš dalies keičiančios Direktyvą 79/373 (OL C 178, 2001, p. 177), pasiūlymo pakeitimus.

15 2000 m. gruodžio 19 d. Taryba priėmė bendrąją poziciją (EB) Nr. 6/2001 dėl Direktyvos 2002/2 priėmimo (OL C 36, 2001, p. 35). Iš Tarybos aiškinamojo memorandumo matyti, kad manydama, jog nerealu iš gamintojų reikalauti deklaruoti tikslius kombinuotuosius pašarus sudarančių žaliavų kiekius, Taryba pritarė sprendimui dėl deklaracijos, nurodančios žaliavų duomenų minimumo ir maksimumo ribas atsižvelgiant į jų svorio procentines dalis mažėjančia tvarka. Vis

dėlto klientui paprašius gamintojas privalo pateikti išsamų ir tikslų šių kiekių sąrašą. 2000 m. gruodžio 21 d. Komisija pateikė atsižvelgus į bendrąją poziciją pakeistą pasiūlymą (OL C 120 E, 2001, p. 178).

16 2001 m. balandžio 5 d. Parlamentas per antrą svarstymą pateikė Direktyvą 79/373 iš dalies keičiančios direktyvos pasiūlymo pakeitimus, vėl numatančius „atvirąją deklaraciją" (dokumentas A5-0079/2001, OL 2002, C 21 E, p. 310).

17 Po taikinimo procedūros buvo priimtas kompromisinis tekstas, pateikiamas Direktyvoje 2002/2. Pagal jį gamintojai privalo nurodyti produktų sudėtines pašarinių žaliavų dalis leidžiant 15 % nuokrypį nuo deklaruojamosios vertės, tačiau kliento prašymu privalo nurodyti tikslias pašarą sudarančių pašarinių žaliavų svorio procentines dalis.

18 2003 m. balandžio 24 d. Komisija pateikė ataskaitą dėl leistinų pašarinių žaliavų sąrašo galimybės (dokumentas COM(2003) 178 galutinis). Iš jo matyti, kad tokio sąrašo sudarymas nepadėtų užtikrinti pašarų saugos, ir todėl šiuo klausimu ji neteiks pasiūlymo. Vis dėlto šioje ataskaitoje ji pranešė apie pasiūlymus, kuriais siekiama pagerinti pašarų saugą, kitose srityse.

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

Byloje C-453/03

19 Ieškovės pagrindinėse bylose, kombinuotųjų pašarų gamintojos, prašo panaikinti teisės aktus, priimtus perkeliant ginčijamas Direktyvos 2002/2 nuostatas į

nacionalinę teisę. 2003 m. spalio 6 d. Sprendimu *High Court of Justice*, taikydamas laikinąsias apsaugos priemones, sustabdė šių teisės aktų taikymą.

20 2003 m. spalio 6 d. Sprendime *High Court of Justice* (Anglija ir Velsas) *Queen's Bench Division* (Administracinis teismas) išdėstė savo prašymo priimti prejudicinį sprendimą argumentus. 2003 m. spalio 23 d. Sprendime pateikiamas klausimas:

„Ar Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 1 punkto b papunkčio ir (arba) 4 punkto nuostatos, kuriomis iš dalies pakeičiamas Direktyvos 79/373 5 straipsnio 2 dalies a papunktis, yra niekinės dėl:

a) teisinio pagrindo nurodytame EB 152 straipsnio 4 dalies b punkte nebuvimo;

b) pagrindinės teisės į nuosavybę pažeidimo;

c) proporcingumo principo pažeidimo?"

21 Teisingumo Teismo kanceliarijai pateiktu 2004 m. vasario 18 d. prašymu bendrovė *Lambey SA* paprašė leisti įstoti į bylą C-453/03 pagal Teisingumo Teismo statuto 40 straipsnį tam, kad galėtų pateikti pastabas. 2004 m. kovo 30 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi šis prašymas buvo pripažintas nepriimtinas.

Bylose C-11/04 ir C-12/04

22 Direktyva 2002/2 į Italijos teisę buvo perkelta 2003 m. birželio 25 d. Žemės ir miškų ūkių politikos ministro įsakymu, papildančiu ir pakeičiančiu 1963 m. vasario 15 d. įstatymo Nr. 281, reglamentuojančio pašarų paruošimą ir prekybą pagal 2002 sausio 28 d. Direktyvą 2002/2/EB (2003 m. rugpjūčio6 d. GURI Nr. 181), priedus, kuris taikomas nuo 2003 m. lapkričio 6 d.

23 Kaip bylų C-11/04 ir C-12/04 sprendimuose dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą nurodo *Consiglio di Stato*, šiuo įsakymu kombinuotųjų pašarų gamintojams nustatoma prievolė nurodyti etiketėje pašarinių žaliavų sąrašą, surašant žaliavas mažėjančia tvarka pagal procentinę masės dalį, palyginti su bendru svoriu. Pagal Direktyvą 2002/2 turi būti nurodytas konkretus šių pašarinių žaliavų pavadinimas, kuris gali būti pakeistas kategorijos, kuriai jie priklauso, pavadinimu, pagal kategorijas, kurios apima keletą pašarinių žaliavų, nustatytas pagal Direktyvos 79/373, kurią įgyvendina Direktyva 91/357, 10 straipsnio a punktą.

24 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas primena, kad Direktyva 91/357, priimta remiantis šio 10 straipsnio a punktu, nuo 2003 m. lapkričio 6 d. buvo panaikinta Direktyva 2002/2, nes Komisija nepasiūlė teisės akto, pateikiančio leistinų pašarinių žaliavų sąrašą. Italijos valdžios institucijos padarė nuorodą į laikiną žaliavų sąrašą, pateikiamą Įstatymo Nr. 281/1963 VII priedo A dalyje, o tų, kurios nenumatytos šiame sąraše, į B dalyje pateikiamus pavadinimus, t. y. į Direktyvoje 91/357 nustatytas bendras kategorijas.

25 Ieškovės pagrindinėse bylose, kombinuotųjų pašarų gamintojos, *Consiglio di Stato* pateikė apeliaciją dėl *Tribunole amministrativo regionale del Lazio* sprendimų. Jos prašo panaikinti siekiant perkelti ginčijamas Direktyvos 2002/2 nuostatas į Italijos nacionalinę teisę priimtus teisės aktus. Taikydamas laikinąsias priemones prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas dviem atskirais sprendimais sustabdė šio teisės akto taikymą.

26 Dėl visuomeninės sveikatos apsaugos šis teismas pastebi, kad augalinės kilmės pašarai yra mažiau pavojingi nei kombinuotieji pašarai, kurių sudėtyje yra gyvulinės kilmės miltų, kurių naudojimas lėmė GSE atsiradimą. Be to, EB 152 straipsnio 4 punkto b papunktis nurodo tik priemones, susijusias su gyvulių ligomis ar gydymu, o augalinės kilmės pašarų ženklinimu tiesiogiai nesiekiama visuomenės sveikatos apsaugos.

27 Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, dėl kurio buvo pradėta byla C-11/04, *Consiglio di Stato* teigia, kad atsižvelgiant į nagrinėjamą ginčijamos Bendrijos priemonės proporcingumą, klausimas dėl Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos I protokolo 1 straipsnyje numatytos nuosavybės teisės, pakartotos Europos sąjungos pagrindinių teisių chartijos, paskelbtos Nicoje 2000 m. gruodžio 7 d. (OL C 364, p. 1), 17 straipsnyje, susijusios su pramonine nuosavybe, pažeidimo, atsižvelgiant į pramoninę ir gamybinę paslaptį, nėra akivaizdžiai nepagrįstas.

28 Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, dėl kurio buvo pradėta byla C-12/04, *Consiglio di Stato* kyla klausimas dėl Direktyvos 2002/2 taikymo. Šio teismo nuomone, nesant naudotinų pašarinių žaliavų sąrašo Bendrijos teisės aktai yra nepilni ir nesuteikia galimybės nustatyti nuorodų dėl pašarams skirtų produktų ženklinimo, todėl pareigos, susijusios su maisto sauga, tampa beprasmės.

29 Tame pačiame sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Consiglio di Stato* taip pat pažymi, kad pareiga nurodyti pašarinių žaliavų kiekius nėra numatyta teisės aktuose, susijusiuose su maisto produktų ženklinimu, t. y. 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2000/13/EB dėl valstybių narių įstatymų, reglamentuojančių maisto produktų ženklinimą, pateikimą ir reklamavimą, derinimo (OL L 109, p. 29). Iš to jis daro išvadą, kad paradoksalu, tačiau etiketėse pateiktinos informacijos požiūriu kombinuotiesiems pašarams taikoma daug griežtesnė tvarka nei žmonių vartojimui skirtiems maisto produktams.

30 Byloje C-11/04 *Consiglio di* Stato nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar EB 152 straipsnio 4 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad jis gali būti tinkamas ženklinimo srityje priimamų nuostatų, numatytų Direktyvoje 2002/2/EB, teisinis pagrindas, kai kalbama apie augalinės kilmės pašarų ženklinimą?

2. Ar Direktyva 2002/2/EB, taikytina ir augalinės kilmės pašarams, pateisinama pagal atsargumo principą; kiek ji nustato pareigą tiksliai nurodyti kombinuotuosius pašarus sudarančias pašarines žaliavas, nesant moksliniais tyrimais paremtos pavojų analizės, kuri nustato šią atsargumo priemonę dėl galimo ryšio tarp panaudotų pašarinių žaliavų kiekio ir galimo ligos pavojaus, ir bet kuriuo atveju ar ji pateisinama proporcingumo principo požiūriu; kiek pašarų gamintojams nustatytos pareigos informuoti viešosios valdžios institucijas, kurios privalo tai laikyti paslaptyje ir yra kompetentingos atlikti sveikatos apsaugos patikrinimus, laikomos nepakankamomis, kad būtų pasiekti priemone

siekiami visuomenės sveikatos apsaugos tikslai, nors ši direktyva nustato bendrą pareigos augalinės kilmės pašarų etiketėse nurodyti panaudotų pašarinių žaliavų kiekį procentinėmis dalimis reglamentavimą?

3. Ar Direktyva 2002/2/EB, kiek ji neatitinka proporcingumo principo, pažeidžia valstybių narių piliečiams pripažįstamą pagrindinę teisę į nuosavybę?"

31 Byloje C-12/04 *Consiglio di Stato* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. (Byloje C-11/04 pateiktam 1 klausimui tapatus klausimas)

2. (Byloje C-11/04 pateiktam 2 klausimui tapatus klausimas)

3. Ar Direktyva 2002/2/EB turi būti aiškinama taip, kad jos taikymas bei veiksmingumas priklauso nuo leistinų konkrečių pašarinių žaliavų pavadinimų sąrašo patvirtinimo, kaip tai yra numatyta dešimtoje konstatuojamoje dalyje ir 2003 m. balandžio 24 d. Komisijos ataskaitoje (KOM (2003) 178 galutinis), ar direktyva valstybėse narėse turi būti taikoma iki joje numatyto leistinų pašarinių žaliavų sąrašo patvirtinimo, išvardijant kombinuotuosius pašarus sudarančias pašarines žaliavas nurodant jų pavadinimus ir bendrus jų komercinių kategorijų apibūdinimus?

4. Ar Direktyva 2002/2/EB turi būti laikoma neteisėta dėl vienodo požiūrio ir nediskriminavimo pašarų gamintojų atžvilgiu, palyginti su maitinimuisi skirto maisto gamintojais, principo pažeidimo tiek, kiek pašarų gamintojams taikoma tvarka, pagal kurią yra privaloma nurodyti kombinuotuosius pašarus sudarančių pašarinių žaliavų kiekius?"

32 Kiekvienoje pagrindinėje byloje *Consiglio di Stato* nurodo, kad 2003 m. spalio 23 d. *High Court of Justice* Teisingumo Teismui pateikė analogiškus klausimus, tačiau sprendimas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateisinamas tuo, kad siekiama nepakenkti apeliantų teisei į gynybą Bendrijos teisme.

33 2004 m. kovo 25 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi bylos C-11/04 ir C-12/04 buvo sujungtos rašytinės ir žodinės proceso dalies bei sprendimo priėmimo tikslais.

Byloje C-194/04

34 Nyderlandų kombinuotųjų pašarų pramonės asociacija (*Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi)*) (toliau – *Nevedi*), ieškovė pagrindinėje byloje, pateikė pastabas, siekdama, kad būtų sustabdyti teisės aktai, kuriais į Nyderlandų teisę perkeliamos ginčijamos Direktyvos 2002/2 nuostatos.

35 *Productschap Diervoeder* (toliau – *Productschap*), atsakovė pagrindinėje byloje, yra viešoji įstaiga įstatymo dėl įmonių steigimo (*Wet op de Bedrijfsirganisatie*) prasme. Šis įstatymas įgalioja šią įstaigą priimti su pašarais susijusius nuostatus. Be to, šiuos nuostatus turi patvirtinti Žemės ūkio, gamtos ir maisto kokybės ministras.

36 Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 4 punktas į Nyderlandų teisę buvo perkeltas 2003 m. *Productschap Diervoeder* nuostatų dėl pašarų (*Verordening PDV Diervoeders 2003*) 7.3.2 straipsnio 1 dalimi ir 7.3.1 straipsnio 1 dalies 1 punktu, įsigaliojusiais 2003 m. lapkričio 6 d., kurie buvo priimti 2003 m. balandžio 11 d. Nuostatų pakeitimais Nr. PDV-25 (*PBO blad*, Nr. 42, 2003 m. birželio 27 d.).

37 2003 m. lapkričio 24 d. laišku *Productschap* Žemės ūkio, gamtos ir maisto kokybės ministro paprašė patvirtinti naujus nuostatus, panaikinančius ženklinimo taisykles, kurios buvo nustatytos perkeliant Direktyvos 2002/2 nuostatas. Atsakydamas į šį prašymą 2004 m. sausio 19 d. ministras atsisakė patvirtinti jam pateiktą projektą, argumentuodamas, kad jis neatitiko Bendrijos teisės. Ministras nurodė, kad tik Teisingumo Teismas ar nacionalinis teismas – pastarasis laukdamas Teisingumo Teismo sprendimo – buvo kompetentingi tam tikrais atvejais sustabdyti Europos teisę įgyvendinančios priemonės taikymą. Tokia kompetencija nepripažįstama pačiai nacionalinei valdžios institucijai.

38 *Nevedi* paprašė prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo sustabdyti Direktyvą 2002/2 perkeliančių nuostatų taikymą, kol laukiama Teisingumo Teismo sprendimo dėl šios direktyvos galiojimo. Ji nurodė šiuo klausimu Jungtinės Karalystės teismo pateiktą prejudicinį klausimą.

39 Sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą laikinąsias apsaugos priemones taikantis *Rechtbank 's-Gravenhage* teisėjas patenkino jam pateiktą prašymą dėl sustabdymo, be to, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą likusių prašymo reikalavimų atžvilgiu ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 1 punkto b papunktis ir (arba) 4 punktas, kuriais iš dalies keičiamas Direktyvos 79/373 5 straipsnio 2 dalies a punktas, nustatantis procentinių dalių nurodymą, yra niekinis dėl:

a) teisinio pagrindo nurodytame EB 152 straipsnio 4 dalies b punkte nebuvimo;

b) pagrindinių teisių, kaip antai teisė į nuosavybę ir teisė laisvai verstis profesine veikla, pažeidimo;

c) proporcingumo principo pažeidimo?

2. Ar kompetentingos kitų valstybių narių nacionalinės valdžios institucijos be teismo įsikišimo gali taip pat sustabdyti ginčijamo akto taikymą, kol Teisingumo Teismas nuspręs dėl jo galiojimo, jei yra patenkintos visos sąlygos, kad kitos valstybės narės teismas galėtų sustabdyti ginčijamo Europos institucijų teisės akto taikymą, ypač jei klausimą dėl šio ginčijamo teisės akto galiojimo Teisingumo Teismui jau yra pateikęs kitos valstybės narės teismas?"

40 Atsižvelgiant į pateiktų klausimą panašumą, skirtingas bylas būtina sujungti, kad būtų priimtas vienas sprendimas.

Dėl prašymų atnaujinti žodinę proceso dalį

41 2005 m. gegužės 9 d. laišku *Fratelli Martini & C. Spa* (toliau – *Fratelli Martini* ir *Cargill Srl*), ieškovės pagrindinėse bylose, paprašė Teisingumo Teismo byloje C-11/04 priimti nutartį dėl žodinės proceso dalies atnaujinimo pagal Darbo tvarkos taisyklių 61 straipsnį. Jos prašymą motyvavo tuo, kad Danijos vyriausybės atstovo per posėdį pateiktame pavyzdyje, kuriuo generalinis advokatas pasinaudojo grįsdamas savo išvadas, jos konstatavo mokslines klaidas. Kartu su prašymu jos pateikė techninę ekspertizę.

42 Šiuo klausimu primintina, kad pagal Procedūros reglamento 61 straipsnį Teisingumo Teismas gali savo nuožiūra ar generalinio advokato pasiūlymu arba šalių prašymu priimti nutartį dėl žodinės proceso dalies atnaujinimo, jei jis mano, jog jam nepakanka informacijos ar kad byla turi būti nagrinėjama remiantis argumentu, dėl kurio šalys nepasisakė (žr. 2002 m. vasario 19 d. Sprendimo *Wouters ir kt.*, C-309/99, Rink. p. I-1577, 42 punktą; 2004 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Arnold André*, C-434/02, Rink. p. I-11825, 27 punktą ir 2004 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Swedish Match*, C-210/03, Rink. p. I-11893, 25 punktą).

43 Vis dėlto šioje byloje Teisingumo Teismas, išklausęs generalinį advokatą, mano, jog jis turi visą būtiną informaciją, kad atsakytų į pateiktus klausimus. Todėl prašymas atnaujinti žodinę proceso dalį yra atmestinas.

Dėl klausimų byloje C-194/04 priimtinumo

44 Parlamentas, Taryba ir Komisija tvirtina, kad prejudiciniai klausimai yra nepriimtini, nes prašymą dėl prejudicinių sprendimų pateikęs teismas nepakankamai apibrėžė faktines aplinkybes ir pagrindines teisines nuostatas bei priežastis, dėl kurių jis šiuos klausimus pateikė. Konkrečiau kalbant, prašymą dėl prejudicinių sprendimų pateikęs teismas nepateikia jokių paaiškinimų dėl nurodytų pagrindinių teisių ir proporcingumo principo pažeidimų bei dėl pateikto antrojo prejudicinio klausimo.

45 Šiuo atveju primintina, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką, siekiant pateikti Bendrijos teisės išaiškinimą, kuris būtų naudingas nacionaliniam teismui, reikia, kad jis apibrėžtų pateikiamo klausimo faktines aplinkybes ir pagrindines teisines nuostatas arba bent paaiškintų šį klausimą pagrindžiančias faktines prielaidas (žr., *inter alia*, 2002 m. spalio 8 d. Sprendimo *Viacom*, C-190/02, Rink. p. I-8287, 15 punktą ir ten minimas nuorodas; 2005 m. vasario 17 d. Sprendimo *Viacom Outdoor*, C-134/03, Rink. p. I-1167, 22 punktą; 2005 m. balandžio 12 d. Sprendimo *Keller*, C-145/03, Rink. p. I-2529, 29 punktą).

46 Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė nacionalinio teismo nurodomų tikslių priežasčių, dėl kurių jis klausia apie Bendrijos teisės aiškinimą ir mano esant būtina Teisingumo Teismui pateikti prejudicinius klausimus, svarbą. Be to, Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, jog būtina, kad nacionalinis teismas pateiktų minimalius paaiškinimus dėl prašomų išaiškinti Bendrijos teisės nuostatų pasirinkimo priežasčių ir ryšio, kuris, jo manymu, egzistuoja tarp šių nuostatų ir byloje taikomų nacionalinės teisės aktų (*inter alia*, minėtos nutarties *Viacom* 16 punktas; 2003 m. sausio 21 d. Sprendimo *Bacardi–Martini ir Cellier des Dauphins*, C-318/00, Rink. p. I-905, 43 punktas).

47 Sprendimuose dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija turi ne tik leisti Teisingumo Teismui pateikti naudingą atsakymą, bet ir suteikti valstybių narių vyriausybėms ir kitoms suinteresuotoms šalims galimybę pateikti pastabas pagal Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnį (1999 m. kovo 2 d. Nutarties *Colonia Versicherung ir kt.*, C-422/98, Rink. p. I-1279, 5 punktas; minėtos nutarties *Viacom* 14 punktas; minėto sprendimo *Keller* 30 punktas).

48 Pagrindinėje byloje prašymą dėl prejudicinių sprendimų pateikęs teismas, spręsdamas laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimą, nurodė pateikto klausimo faktines aplinkybes ir pagrindines teisines nuostatas. Jis trumpai, tačiau pakankamai išsamiai apibūdino priežastis, dėl kurių jis mano esant būtina pateikti prejudicinius klausimus.

49 Be to, būtina pabrėžti, kad šis teismas darė nuorodą į Jungtinės Karalystės teismo pateiktus klausimus ta pačia tema. Parlamentas, Taryba ir Komisija negalėjo nenustatyti bylos C-453/03, kurioje kiekviena iš šių institucijų buvo ką tik pateikusios pastabas tuo metu, kai joms buvo pranešta apie sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pradėtą bylą C-194/04. Todėl šios institucijos nepagrįstai teigia, kad jos neturėjo galimybės pateikti pastabų, žinodamos visas aplinkybes.

50 Galiausiai antrasis klausimas neturėtų būti laikomas hipotetiniu, nes ieškovė pagrindinėse bylose prašė nacionalinio teismo sustabdyti Bendrijos teisės akto taikymą. Iš tiesų iš ieškovės pagrindinėje byloje pateiktų pastabų matyti, kad ji ginčija kompetentingo ministro atsisakymą patvirtinti nacionalinius nuostatus, kuriais perkeliama Direktyva 2002/2, būtinybę prašyti teismo sustabdyti šių nuostatų taikymą, su tuo susijusias išlaidas ir suinteresuotojo asmens patirtą žalą. Todėl pagrindinio ginčo aplinkybėmis klausimas nėra akivaizdžiai nepagrįstas.

51 Todėl byloje C-194/04 pateikti klausimai turi būti pripažinti priimtini.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl teisinio pagrindo

52 Bylos C-453/03 atveju a punkte pateiktu klausimu, bylų C-11/04 ir C-12/04 atveju pirmais klausimais ir bylos C-194/04 atveju pirmo klausimo a punkte prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai Teisingumo Teismo iš esmės klausia dėl Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 1 punkto b papunkčio ir 4 punkto nuostatų galiojimo, nes EB 152 straipsnio 4 dalies b punktas nėra tinkamas teisinis pagrindas šioms nuostatoms priimti, būtent atsižvelgiant į tai, kad jos susijusios su augalinės kilmės pašarų ženklinimu.

53 Kaip Taryba nurodė raštuose ir teigė per posėdį, jei ginčijama priemone tiesiogiai nebūtų siekiama visuomenės sveikatos apsaugos, ji galėtų patekti į EB 37 straipsnio, suteikiančio kompetenciją ir Bendrijos teisės aktų leidėjui, taikymo sritį. Vis dėlto Direktyvos 2002/2 teisinio pagrindo kontrolė lieka svarbi siekiant patikrinti, ar nebuvo pažeista šios direktyvos priėmimo procedūra (šiuo klausimu žr. 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *British American Tobacco (Investements) ir Imperial Tobacco*, C-491/01, Rink. p. I-11453, 111 punktą).

54 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką Bendrijos kompetencijos kontekste teisinio pagrindo teisės aktui parinkimas turi būti grindžiamas objektyviais kriterijais, kuriems gali būti taikoma teisminė kontrolė. Tokiems kriterijams, *inter alia*,

priskirtinas teisės akto tikslas ir turinys (žr. ypač 2000 m. balandžio 4 d. Sprendimo *Komisija prieš Tarybą*, C-269/97, Rink. p. I-2257, 43 punktą; 2001 m. sausio 30 d. Sprendimo *Ispanija prieš Tarybą*, C-36/98, Rink. p. I-779, 58 punktą ir minėto sprendimo *British American Tobacco (Investements) ir Imperial Tobacco* 93 punktą).

55 Direktyva 2002/2 yra grindžiama EB 152 straipsnio 4 dalies b punktu, leidžiančiu priimti priemones veterinarijos ir fitosanitarijos srityse, kuriomis tiesiogiai siekiama apsaugoti visuomenės sveikatą.

56 Šios direktyvos trečioje ir ketvirtoje konstatuojamose dalyse nurodoma teisinė situacija pašarų sudėtinių dalių nurodymo srityje, kuri buvo iki šios direktyvos priėmimo, ir būtinybė turėti išsamesnės informacijos, paaiškėjusi po GSE ir dioksino krizių. Pagal šios direktyvos penktą konstatuojamąją dalį išsami kiekybinė informacija gali padėti užtikrinti galimybę atsekti konkrečias partijas, iš kurių buvo paimtos pašarinės žaliavos, kurios galėjo būti užterštos, o tai būtų naudinga visuomenės sveikatai.

57 Iš šių konstatuojamųjų dalių analizės matyti, kad priimdamas nuostatas dėl pašarų sudėtinių dalių nurodymo, Bendrijos teisės aktų leidėjas siekė užtikrinti visuomenės sveikatos apsaugą.

58 Priešingai nei nurodė *Consiglio di Stato* sprendimuose dėl prašymų priimti prejudicinius sprendimus, dėl kurių buvo pradėtos bylos C-11/04 ir C-12/04, augalinės kilmės maistas gali sukelti panašų pavojų sveikatai kaip ir gyvūninės kilmės maistas. *Fratelli Martini* ir šiose bylose pastabas pateikusios institucijos visiškai teisingai nurodė problemas, sukeltas aflatoksino B1, genotoksiško kancerogeninio

toksino, gaminamo grūdinėse kultūrose ir riešutuose esančių tam tikrų grybų, 1999 m. dioksino krizę, paveikusią kombinuotųjų pašarų gamybą Belgijoje, grūdinių kultūrų užkrėtimą herbicidais arba žmonių kontraceptikų gamybai naudojamo hormono buvimą pašarų gamybai naudojamame vandenyje.

59 Kaip posėdyje nurodė Danijos vyriausybės atstovas, produkto sudėtinių dalių nurodymas procentais leidžia užkrėtimo atveju sukoncentruoti tyrimus ir pašalinti iš rinkos įtartinus maisto produktus. Šios vyriausybės nuomone, padidėjęs biologinių kukurūzų procentas augintojo galvijams šeriamame maiste leido Danijos valdžios institucijoms 2004 m. nustatyti šį komponentą kaip galimą padidėjusio aflotoksino kiekio šio galvijų augintojo pieno produktuose, skirtuose žmonių vartojimui, šaltinį. Tai leido nedelsiant, nelaukiant laboratorinių tyrimų rezultatų, pašalinti užkrėstą produktą iš rinkos.

60 Todėl būtina konstatuoti, kad pagrindinėse bylose ginčijamos Direktyvos 2002/2 nuostatos gali tiesiogiai prisidėti siekiant apsaugoti visuomenės sveikatą.

61 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad prieštaravimai, jog minėtos nuostatos yra negaliojančios dėl klaidingo teisinio pagrindo, yra nepagrįsti.

Dėl vienodo požiūrio principo pažeidimo

62 Ketvirtuoju klausimu byloje C-12/04 *Consiglio di Stato* klausia, ar Direktyva 2002/2 turi būti laikoma neteisėta dėl vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principų

pažeidimo dėl to, kad pašarų gamintojams taikoma tvarka, pagal kurią yra privaloma nurodyti kombinuotuosius pašarus sudarančių pašarinių žaliavų kiekius, nors ji netaikoma maisto, skirto žmonių vartojimui, gamintojų atžvilgiu.

63 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką vienodo požiūrio principas reikalauja, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos vienodai, jei toks vertinimas negali būti objektyviai pagrįstas (minėto sprendimo *Arnold André* 68 punktas; minėto sprendimo *Swedish Match* 70 punktas bei jame cituojama teismo praktika ir minėto sprendimo *Alliance for Natural Health ir kt.* 115 punktas).

64 Direktyvos 2002/2 siekiamas tikslas yra visuomenės sveikatos apsauga. Šis tikslas galėtų pateisinti galimą skirtingą požiūrį, ypač atsižvelgiant į iš EB 152 straipsnio 1 dalies išplaukiančią pareigą užtikrinti aukštą žmonių sveikatos apsaugos lygį nustatant ir įgyvendinant visas Bendrijos politikos ir veiklos kryptis.

65 Be to, kaip visiškai teisingai pabrėžė Taryba, net jei pavyktų įrodyti, kad tokios ribojančios priemonės pasiteisintų taip pat ir tose srityse, kur jos dar nėra priimtos, pavyzdžiui, maisto, skirto žmonių vartojimui, šios priežasties nepakaktų nuspręsti, kad priemonės, priimtos ginčijamų Bendrijos teisės aktų srityje, būtų laikomos neteisėtomis dėl jų diskriminacinio pobūdžio. Priešingu atveju visuomenės sveikatos apsaugos lygis būtų nustatytas atsižvelgiant į mažesnę apsaugą numatančius galiojančius teisės aktus.

66 Iš to išplaukia, kad išnagrinėjus pateiktą klausimą nebuvo nustatyta nieko, kas galėtų paveikti Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 1 punkto b papunkčio ir 4 punkto galiojimą, atsižvelgiant į vienodo požiūrio ir nediskriminacijos principus.

Dėl proporcingumo principo pažeidimo

67 Bylos C-453/03 atveju c punkte pateiktu klausimu, bylų C-11/04 ir C-12/04 atveju antrais klausimais ir bylos C-194/04 atveju pirmo klausimo c punkte prašymus dėl prejudicinio sprendimo pateikę teismai iš esmės klausia, ar Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 1 punkto b papunktis ir 4 punktas pažeidžia proporcingumo principą. Šiuo aspektu *Consiglio di Stato* Teisingumo Teismo taip pat klausia dėl galimo atsargumo principo pažeidimo, nes minėtos nuostatos buvo priimtos neatlikus moksliniais tyrimais pagrįstos pavojų analizės.

68 Iš nusistovėjusios teismo praktikos išplaukia, kad proporcingumo principas, kuris yra vienas iš bendrųjų Bendrijos teisės principų, įpareigoja, kad Bendrijos teisės nuostata nustatytos priemonės būtų tinkamos tikslui įgyvendinti ir neviršytų to, kas būtina jam pasiekti (minėtų sprendimų *Arnold André* 45 punktas ir *Swedish Match* 47 punktas).

69 Minėtų sąlygų teisminės kontrolės klausimu reikia priminti didelę Bendrijos teisės aktų leidėjo veiksmų laisvę nagrinėjamoje srityje, kuri apima politinio, ekonominio ir socialinio pobūdžio pasirinkimus ir kurioje jis turi atlikti sudėtingus vertinimus. Vadinasi, tik akivaizdžiai neproporcingas šioje srityje priimtos priemonės pobūdis, palyginti su tikslu, kurio kompetentingos institucijos ketina siekti, gali paveikti šios priemonės teisėtumą (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *Arnold André* 46 punktą; *Swedish Match* 48 punktą ir *Alliance for Natural Health ir kt.* 52 punktą).

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

70 Ieškovės pagrindinėse bylose, palaikomos Ispanijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybių, iš esmės tvirtina, kad atitinkamų pašarų tikslios sudėties pateikimas yra sunkus jų teisių bei ekonominių interesų pažeidimas ir nėra būtinas sveikatos apsaugai, atsižvelgiant į pašarų srityje jau galiojančius teisės aktus.

71 Šiuo aspektu jos nurodo kitas Direktyvos 79/373 nuostatas, iš dalies pakeistas Direktyva 2002/2, būtent 5 straipsnio 5 dalies d punktą, nustatantį, kad privaloma nurodyti partijos numerį, ir 12 straipsnį, nustatantį gamintojams pareigą pateikti valdžios institucijoms visus dokumentus, susijusius su pašarų sudėtimi. ieškovių pagrindinėse bylose nuomone, šios dvi pareigos, kurių reikalingumo jos neginčija, padeda užtikrinti galimybę atsekti pašarus nepažeidžiant gamintojų ekonominių interesų, nes valdžios institucijos privalo laikytis konfidencialumo ir gautą informaciją gali naudoti tik siekdamos apsaugoti visuomenės sveikatą.

72 Dėl pašarų sudėties minėtos ieškovės cituoja 1970 m. lapkričio 23 d. Tarybos direktyvą 70/524/EEB dėl pašarų priedų (OL L 270, p. 1) ir 1999 m. balandžio 22 d. Tarybos direktyvą 1999/29/EB dėl nepageidautinų medžiagų ir produktų gyvūnų mityboje (OL L 115, p. 32). Iki posėdžio datos ši direktyva buvo iš dalies pakeista ir pertvarkyta 2002 m. gegužės 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/32/EB dėl nepageidaujamų medžiagų gyvūnų pašaruose (OL L 140, p. 10).

73 Galiausiai ieškovės pagrindinėse bylose cituoja 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 178/2002, nustatantį maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantį Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantį su maisto saugos klausimais susijusias procedūras (OL L 31,

p. 1), priimtą tą pačią dieną kaip ir Direktyva 2002/2, kuris, jų nuomone, yra naujas pagrindinis teisės aktas maisto saugos srityje. Šio reglamento 18 straipsnis nustato visų medžiagų, skirtų dėti į pašarą, atsekamumą, o 20 straipsnis numato galimybę pašalinti iš rinkos bet kokį pašarą, jei manoma, kad jis neatitinka pašarų saugos reikalavimų.

74 Tačiau Italijos, Nyderlandų, Danijos, Graikijos ir Prancūzijos vyriausybės, Parlamentas, Taryba bei Komisija mano, kad reikalavimas dėl sudėtinių pašarų dalių nurodymo procentais nepažeidžia proporcingumo principo, atsižvelgiant į siekiamą visuomenės sveikatos tikslą.

75 Parlamentas taip pat nurodo skaidrumo tikslą. Jis konstatuoja dėl GSE krizės prarastą pasitikėjimą kompetentingomis valdžios institucijomis, kurį sugrąžinti galėtų tik skaidri politika. Į šį argumentą reikėtų atsižvelgti vertinant priemonės, kuria paprasčiausiai siekiama leisti gyvulių augintojams nuspręsti dėl jų gyvulių maitinimo, proporcingumą. Būtent dėl šitos priežasties nepakanka, kad gamintojai pateiktų tikslią pašarų sudėtį kompetentingoms sanitarinės priežiūros institucijoms.

Teisingumo Teismo atsakymas

76 Kaip buvo pažymėta šio sprendimo 59 ir 60 punktuose, pareiga nurodyti pašaro sudėtines dalis procentais yra priemonė, leidžianti atsižvelgti į žmonių ir gyvulių sveikatos apsaugos tikslą. Ji iš tikrųjų leidžia nelaukiant laboratorinių tyrimų rezultatų nustatyti įtartinus, galinčius būti užkrėstus pašarų komponentus ir greitai pašalinti šį pašarą iš vartojimo.

77 Neatrodo, kad ši priemonė yra neveiksminga, atsižvelgiant į Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 3 punkte numatytą nurodyto produkto partijos numerio reikalavimą. Iš tikrųjų šis nurodymas suteikia galimybę atsekti kombinuotųjų pašarų partijas, bet ne tiesiogiai jų komponentus. Be to, siekiant atsekti gali prireikti laiko, o į situaciją, dėl kurios gali kilti maisto krizė, turi būti reaguojama nedelsiant.

78 Taip pat yra ir dėl kitų ieškovių pagrindinėse bylose nurodytų teisės aktų. Jie iš esmės susiję su produktų sudėtimi (Direktyvos 70/524 ir 1999/29) arba procedūromis, susijusiomis su maisto sauga (Reglamentas Nr. 178/2002), tačiau nė vienas iš jų nenumato nuostatų, nustatančių pareigą ant produkto nurodyti jo komponentus. Vadinasi, šie teisės aktai nesuteikia galimybės atitinkamoms institucijoms arba produkto naudotojui turėti pakankamus duomenis tam, kad maisto krizės atveju jie galėtų imtis atitinkamų prevencijos priemonių.

79 Įvairios ieškovės pagrindinėse bylose nurodo, kad tikslių komponentų procentinių masės dalių nurodymas neužtikrina, kad kombinuotasis pašaras arba jo komponentai bus neužkrėsti. Vis dėlto, reikia pažymėti, kad pareigos nurodyti komponentus tikslas nėra užtikrinti užkrėtimo nebuvimą, o būtent, kad tuo atveju, jei komponentas būtų užkrėstas, būtų galima greitai nustatyti pašarus, kurių sudėtyje jis yra.

80 Vis dėlto, kaip visiškai teisingai pastebėjo generalinis advokatas išvados 115–119 punktuose, gamintojo pareiga pateikti klientui, kuris to prašo, tikslią pašaro kiekybinę sudėtį nėra būtina šiam tikslui pasiekti.

81 Be duomenų minimumo ir maksimumo ribose, t. y. su 15% nuokrypiu nuo deklaruojamosios vertės, nurodymo, kuris produkto etiketėje turi būti pagal Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 4 punktą, gamintojas pagal Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 1 punkto b papunktį privalo kliento prašymu jam raštu nurodyti tikslius pašarą sudarančių žaliavų svorio procentus.

82 Kaip pabrėžė ieškovės pagrindinėse bylose, nustatyta pareiga pateikti klientui tikslią nurodomą informaciją apie pašaro komponentus yra sunkus gamintojų ekonominių interesų pažeidimas, nes ji priverčia pastaruosius atskleisti savo produktų sudėties formules, rizikuojant, kad šie produktai bus naudojami kaip pavyzdžiai net pačių klientų ir kad šie gamintojai nebegalės gauti naudos iš investicijų tyrimams ir naujovėms.

83 Tokia pareiga negali būti pateisinama siekiamu sveikatos apsaugos tikslu ir viršija tai, kas būtina jam pasiekti. Būtina pažymėti, kad ši pareiga visiškai nėra siejama su pašarų užkrėtimo problema ir turi būti įvykdyta remiantis vien kliento prašymu. Be to, iš Teisingumo Teismui pateiktų paaiškinimų ir pavyzdžių išplaukia, kad procentų minimumo ir maksimumo ribų nurodymas etiketėje turėtų leisti nustatyti pašarą, kai įtariama, kad gali būti užkrėstas, tam, kad pagal nurodytą svorį būtų galima įvertinti jo pavojingumą ir nuspręsti dėl laikino jo pašalinimo, kol laukiama laboratorijos tyrimų rezultatų, arba kad atitinkamos valdžios institucijos galėtų atsekti produktą.

84 Galiausiai, neatsižvelgiant į pagal tą pačią dieną kaip ir Direktyva Nr. 2002/2 priimtą Reglamentą Nr. 178/2002 nustatytą kontrolės tvarką, būtina priminti, jog direktyvos 1 straipsnio 5 punktas numato, kad gamintojai yra įpareigojami valdžios institucijoms, atsakingoms už oficialių patikrinimų organizavimą, pareikalavus, pateikti joms visus dokumentus, susijusius su pašarų, numatytų išleisti į apyvartą, sudėtimi, kurie leistų patikrinti, ar etiketėse pateikta tiksli informacija.

85 Atsižvelgiant į šiuos argumentus, konstatuotina, kad Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 1 punkto b papunktis, įpareigojantis kombinuotųjų pašarų gamintojus pateikti klientui, kuris to prašo, tikslią pašaro sudėtį, yra negaliojantis atsižvelgiant į proporcingumo principą. Kita vertus, išnagrinėjus pateiktą klausimą nebuvo nustatyta nieko, kas galėtų paveikti šios direktyvos 1 straipsnio 4 dalies galiojimą minėto principo požiūriu.

86 Bylos C-453/03 atveju pirmo klausimo b punkte, bylų C-11/04 atveju trečiuoju klausimu ir bylos C-194/04 atveju pirmo klausimo b punkte prašymus dėl prejudicinių sprendimų pateikę teismai iš esmės Teisingumo Teismo klausė dėl Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 1 punkto b papunkčio ir 4 punkto nuostatų galiojimo dėl pastarosiomis nuostatomis pažeidžiamų pagrindinių teisių, būtent teisės į nuosavybę ir teisės laisvai verstis profesine veikla.

87 Šiuo klausimu iš nusistovėjusios teismo praktikos išplaukia, kad teisė į nuosavybę, kaip ir teisė laisvai užsiimti ekonomine veikla, yra bendrieji Bendrijos teisės principai. Vis dėlto šie principai nėra absoliučios teisės ir į juos turi būti atsižvelgiama jų funkcijos visuomenėje kontekste. Vadinasi, naudojimuisi teise į nuosavybę, kaip ir teisei laisvai užsiimti ekonomine veikla, gali būti taikomi apribojimai, jei šie apribojimai iš tiesų atitinka Bendrijos siekiamus bendrojo intereso tikslus ir, atsižvelgiant į siekiamą tikslą, nėra neproporcingas ir netoleruotinas kišimasis, pažeidžiantis užtikrinamų teisių esmę (vieno iš paskutiniųjų 2005 m. liepos 12 d. Sprendimo *Alliance for Natural Health ir kt.*, C-154/04 ir C-155/04, Rink. p. I-6451, 126 punktas).

88 Vis dėlto, atsižvelgiant į klausimą dėl proporcingumo principo pateiktą atsakymą, nėra būtina toliau nagrinėti, ar ginčijamos nuostatos pažeidžia kombinuotųjų pašarų gamintojų teisę į nuosavybę ar teisę laisvai verstis profesine veikla.

Dėl leistinų medžiagų sąrašo nepatvirtinimo

89 Trečiuoju klausimu byloje C-12/04 *Consiglio di Stato* klausia, ar Direktyva 2002/2 turi būti aiškinama taip, kad jos taikymas bei veiksmingumas priklauso nuo leistinų konkrečių pavadinimų pašarinių žaliavų sąrašo patvirtinimo, kaip tai yra numatyta šios direktyvos dešimtoje konstatuojamoje dalyje.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

90 *Ferrari Mangimi Srl* ir Ispanijos vyriausybė teigia, kad taip ir turi būti. Jos primena, kad ankstesni teisės aktai numatė pareigą nurodyti pašarines žaliavas pagal laikiną sąrašą ir tuo atveju, jei juo nebūtų naudojamasi, alternatyvią pareigą deklaruoti pašarinių žaliavų kategorijas, kaip nurodyta Direktyvos 91/357 priede. Direktyva 2002/2 panaikino šį teisės aktą ir numatė, kad Komisija sudarys leistinų pašarinių žaliavų sąrašą. Po studijos ši institucija vis dėlto priėjo prie išvados, kad tokio sąrašo patvirtinimas visiškai negarantuos pašarų saugos, ir nepateikė jokio pasiūlymo dėl tokio sąrašo sudarymo. Komisijos ataskaitoje pabrėžiama, kad neįmanoma į sąrašą įrašyti tūkstančių skirtingų, skirtingose vietose pagal skirtingas technologijas pagamintų, skirtingo saugumo lygio bei skirtingų maistinių ir techninių savybių produktų. Be to, šioje ataskaitoje primintina, kad pavojus saugai kyla ne iš pačių pašarinių žaliavų, o labiau dėl jų netyčinio ar tyčinio užkrėtimo.

91 Ispanijos vyriausybė pabrėžia teisinio saugumo imperatyvą, reikalaujantį, kad Bendrijos teisės aktai leistų atitinkamiems asmenims tiksliai žinoti jiems nustatytų pareigų apimtį.

92 Graikijos vyriausybė konstatuoja: kadangi leistinos naudoti medžiagos Bendrijos teisės aktais nebuvo suderintos viename sąraše, šio klausimo reglamentavimas patenka į nacionalinės teisės sritį. Ši situacija netrukdo veiksmingai taikyti Direktyvos 2002/2 valstybėse narėse.

93 Parlamentas, Taryba ir Komisija mano, kad nėra jokio ryšio tarp Direktyvos 2002/2 dešimtoje konstatuojamoje dalyje numatyto leistinų medžiagų sąrašo patvirtinimo, kuris yra tik nenorminio pobūdžio siekis ir Komisiją įpareigoja tik politiškai, ir nuostatų dėl ženklinimo įgyvendinimo. Todėl valstybės narės privalo taikyti šią direktyvą neatsižvelgiant į tokio sąrašo patvirtinimą, tik reikalaudamos, kad būtų naudojami bendri pašarinių žaliavų pavadinimai.

Teisingumo Teismo atsakymas

94 Reiktų priminti, kad Direktyvos 2002/2 dešimta konstatuojamoji dalis numatė, jog vadovaudamasi galimybių studija, Komisija iki 2002 m. gruodžio 31 d. pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą ir atitinkamą pasiūlymą dėl pašarinių žaliavų, įmaišytų į produkcijai skirtų gyvulių kombinuotuosius pašarus, sąrašo.

95 Iš šios konstatuojamosios dalies redakcijos matyti, kad leistinų pašarinių žaliavų sąrašo sudarymas yra tik Bendrijos teisės aktų leidėjo siekis. Iš tikrųjų jis numato tik galimybių studijos atlikimą, ataskaitos sudarymą ir, atsižvelgiant į minėtos ataskaitos išvadas, pasiūlymo pateikimą.

96 Be to, šios konstatuojamosios dalies turinys nėra atkartojamas šios direktyvos rezoliucinėje dalyje ir ją nagrinėjant nepaaiškėja, kad jos įgyvendinimas turėtų priklausyti nuo leistinų medžiagų sąrašo sudarymo. Konkrečiau kalbant, neatrodo, kad ženklinimo pareigos nėra įmanoma laikytis nesant šio sąrašo.

97 Kalbant apie Direktyvos 91/357 panaikinimą, neatrodo, kad dėl jos tapo neįmanoma įgyvendinti Direktyvos 2002/2, nes gamintojai, šiuo klausimu nesant Bendrijos ar net nacionalinės teisės aktų, gali naudoti įprastus konkrečius pašarinių žaliavų pavadinimus.

98 Iš to matyti, kad Direktyva 2002/2 turi būti aiškinama taip, kad jos taikymas nepriklauso nuo leistinų konkrečių pavadinimų pašarinių žaliavų sąrašo patvirtinimo.

Dėl kompetentingų nacionalinių valdžios institucijų kompetencijos sustabdyti Bendrijos teisės akto taikymą

99 Antruoju klausimu *Rechtbank' s-Gravenhage* klausia, ar valstybių narių kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos be teismo įsikišimo gali taip pat sustabdyti ginčijamo akto taikymą, kol Teisingumo Teismas nuspręs dėl jo galiojimo, jei patenkintos visos sąlygos, kad kitos valstybės narės teismas galėtų sustabdyti ginčijamo Europos institucijų teisės akto taikymą, ypač jei klausimas dėl šio ginčijamo teisės akto teisėtumo jau yra kitos valstybės narės teismo pateiktas Teisingumo Teismui.

Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

100 *Nevedi*, ieškovė pagrindinėje byloje C-194/04, teigia, kad prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas savo antrąjį klausimą Teisingumo Teismui pateikė todėl, kad kaip institucija, kompetentinga leisti gyvulių maitinimo srities teisės aktus, *Productschap* savo iniciatyva, t. y. be teismo įsikišimo, ruošėsi sustabdyti atvirosios deklaracijos taisyklių taikymą, kol Teisingumo Teismas priims sprendimą byloje C-453/03. Būtent dėl ministro atsisakymo sustabdyti taikytinus teisės aktus ji turėjo pradėti teisminį procesą ir prašyti, kad laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas sustabdytų šio teisės akto taikymą.

101 Ji primena, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką, jei yra įvykdytos sąlygos, nuo kurių priklauso galimybė nacionaliniame teisme remtis direktyvos nuostatomis,

visos valdžios institucijos, įskaitant administracinės valdžios institucijas, privalo ir pačios taikyti šias nuostatas (žr. 1989 m. birželio 22 d. Sprendimo *Fratelli Costanzo*, 103/88, Rink. 1989, p. 1839, 31–32 punktus). Jei administracinės valdžios institucijoms, kaip ir teisminės valdžios institucijoms privaloma taikyti direktyvos nuostatas, siekiant proceso ekonomijos joms taip pat turėtų būti leista pačioms sustabdyti ginčijamo Bendrijos teisės akto taikymą tomis pačiomis sąlygomis kaip ir teisminės valdžios institucijoms.

102 Italijos, Nyderlandų ir Graikijos vyriausybės bei Komisija primena Teisingumo Teismo praktiką dėl laikinųjų priemonių, nešališkumo ir nepriklausomumo garantijas, kuriomis pasižymi nacionalinis teismas, vienodo Bendrijos teisės taikymo būtinybę ir prejudicinio proceso tikslus.

Teisingumo Teismo atsakymas

103 Kaip Teisingumo Teismas nurodė 1991 m. vasario 21 d. Sprendime *Zuckerfabrik Suederdithmarschen ir Zuckerfabrik Soest* (C-143/88 ir C-92/89, Rink. p. I-415, 18 punktas, toliau – sprendimas *Zuckerfabrik*), kreipimasis dėl galiojimo įvertinimo, kaip ir ieškinys dėl panaikinimo, yra Bendrijos institucijų teisės aktų teisėtumo kontrolės būdai. Tačiau nagrinėjant ieškinį dėl panaikinimo EB 242 straipsnis suteikia ieškovui galimybę prašyti sustabdyti ginčijamo teisės akto taikymą, o Teisingumo Teismui suteikia įgaliojimus šį prašymą patenkinti. Laikinosios teisminės apsaugos sistemos darnumas reikalauja, kad ir nacionalinis teismas galėtų nurodyti sustabdyti administracinio nacionalinės teisės akto, paremto Bendrijos reglamentu, kurio teisėtumas yra ginčijamas, taikymą (taip pat žr. 1995 m. lapkričio

9 d. Sprendimo *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft ir kt.*, C-465/93, Rink. p. I-3761, 22 punktą; 1996 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *T.Port*, C-68/95, Rink. p. I-6065, 49 punktą; dėl Teisingumo Teismo nekompetentingumo priimti nutartį dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo prejudiciniame procese žr. 2001 m. spalio 24 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutarties *Dory*, C-186/01 R, Rink. p. I-7823, 13 punktą).

104 Teisingumo Teismas vis dėlto nusprendė, kad vienodas Bendrijos teisės taikymas, pagrindinis Bendrijos teisės sistemos reikalavimas, reiškia, kad prašymo dėl Bendrijos reglamentu pagrįstų administracinių teisės aktų taikymo sustabdymo, pateikimui ir nagrinėjimui, kuriam taikomos nacionalinių procesų taisyklės, visose valstybėse narėse turėtų būti numatytos bent vienodos patenkinimo sąlygos, kurias jis nurodė esant tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygos Teisingumo Teisme (minėto sprendimo *Zuckerfabrik*, 26–27 punktai).

105 Teisingumo Teismas būtent nurodė, kad siekiant patikrinti, ar yra įvykdytos skubos ir galimos sunkios ir nepataisomos žalos sąlygos, laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas turi išnagrinėti tam tikras kiekvienos bylos aplinkybes ir įvertinti įrodymus, leidžiančius nustatyti, ar teisės akto, dėl kurio buvo pateiktas laikinųjų apsaugos priemonių prašymas, taikymas nedelsiant galėtų ieškovui padaryti nepataisomą žalą, kuri negalėtų būti atlyginta, jei Bendrijos teisės aktas būtų pripažintas negaliojantis (minėtų sprendimų *Zuckerfabrik* 29 punktas ir *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft ir kt.* 41 punktas).

106 Kaip savo kompetencijos ribose įgaliotas taikyti Bendrijos teisę ir užtikrinti Bendrijos teisės veikimą, nacionalinis teismas, kuriam buvo pateiktas prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones, privalo atsižvelgti į žalą, kurią laikinosios apsaugos

priemonė gali padaryti teisinei sistemai, kurią Bendrijos teisės aktas nustatė visoje Bendrijoje. Darant prielaidą, kad dauguma teismų dėl analogiškų priežasčių taip pat taikytų laikinąsias apsaugos priemones, jis privalo apsvarstyti šį kumuliacinį poveikį ir prašančiojo asmens situacijos ypatumus, dėl kurių jis skiriasi nuo kitų atitinkamų ūkio subjektų (minėto sprendimo *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft ir kt.* 44 punktas).

107 Konkrečiai kalbant, jei laikinųjų apsaugos priemonių taikymas gali Bendrijoje sukelti finansinę krizę, nacionalinis teismas turi turėti teisę reikalauti iš ieškovų atitinkamų garantijų, kaip antai užstato pervedimas arba naudojimosi teisės apribojimo nustatymas (minėtų sprendimų *Zuckerfabrik* 32 punktas ir *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft ir kt.* 45 punktas).

108 Todėl šiuo klausimu konstatuotina, kad bylos C-194/04 pagrindinėje byloje aptariamos nacionalinės administracinės valdžios institucijos neturi galimybės taikyti laikinųjų apsaugos priemonių, laikydamosi Teisingumo Teismo apibrėžtų taikymo sąlygų.

109 Šiuo požiūriu būtina nurodyti, kad pats šių institucijų statusas pagal bendrą taisyklę neleistų jų kompetencijos srityje garantuoti tokio nepriklausomumo ir nešališkumo laipsnio, koks pripažįstamas nacionaliniams teismams. Be to, neaišku, ar tokios institucijos pasinaudotų teisminiams ginčams būdingu rungtyniavimu, sudarančiu galimybes prieš priimant sprendimą išklausyti skirtingų šalių pateiktus argumentus ir palyginti interesus.

110 Dėl argumento, kad greitumo ar sąnaudų neeikvojimo sumetimais būtų galima pateisinti būtinybę pripažinti nacionalinių administracinės valdžios institucijų kompetenciją, būtina pabrėžti, kad nacionaliniai teismai, priimdami sprendimus dėl laikinųjų apsaugos priemonių, paprastai gali juos priimti labai greitai. Bet kuriuo atveju, argumentas, susijęs su greitumu ar sąnaudomis, neturėtų būti lemiamas atsižvelgiant į valstybių narių teisinėmis sistemomis nustatytų teisminių apsaugos sistemų siūlomas garantijas.

111 Todėl į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: net jei valstybės narės teismas manė, kad patenkintos visos sąlygos, kad jis galėtų sustabdyti Bendrijos teisės akto taikymą, ypač jei klausimas dėl šio teisės akto teisėtumo jau yra pateiktas Teisingumo Teismui, kitų valstybių narių kompetentingos nacionalinės administracinės valdžios institucijos negali sustabdyti ginčijamo akto taikymo, kol Teisingumo Teismas nuspręs dėl jo galiojimo. Iš esmės tik nacionaliniam teismui priklauso, atsižvelgus į jam pateiktos bylos aplinkybes, patikrinti, ar patenkintos visos laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygos.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

112 Kadangi šis procesas šalims pagrindinėse bylose yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **Išnagrinėjus byloje C-453/03 a punkte, bylose C-11/04 ir C-12/04 pirmu numeriu bei byloje C-194/04 pirmo numerio a punkte pateiktą klausimą, nebuvo nustatyta nieko, kas leistų padaryti išvadą, kad 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/2/EB, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 79/373/EEB dėl kombinuotųjų pašarų apyvartos ir panaikinančios Komisijos direktyvą 91/357/EEB, 1 straipsnio 1 punkto b papunktis ir 4 punktas nebuvo pagrįstai priimti remiantis EB 152 straipsnio 4 dalies b punktu.**

2. **Išnagrinėjus byloje C-12/04 pateiktą ketvirtą klausimą nebuvo nustatyta nieko, kas galėtų paveikti Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 1 punkto b papunkčio ir 4 punkto galiojimą atsižvelgiant į vienodo elgesio ir nediskriminavimo principus.**

3. **Direktyvos 2002/2 1 straipsnio 1 punkto b papunktis, įpareigojantis kombinuotųjų pašarų gamintojus pateikti klientui, kuris to prašo, tikslią pašaro sudėtį, yra negaliojantis atsižvelgiant į proporcingumo principą. Tačiau išnagrinėjus byloje C-453/03 c punkte, bylose C-11/04 ir C-12/04 antru numeriu bei byloje C-194/04 pirmo numerio c punkte pateiktą klausimą pateiktą klausimą nebuvo nustatyta nieko, kas galėtų paveikti šios direktyvos 1 straipsnio 4 punkto galiojimą minėto principo požiūriu.**

4. **Direktyva 2002/2 turi būti aiškinama taip, kad jos taikymas nepriklauso nuo leistinų konkrečių pavadinimų pašarinių žaliavų sąrašo patvirtinimo.**

5. **Net jei valstybės narės teismas manė, kad patenkintos visos sąlygos, jog jis galėtų sustabdyti Bendrijos teisės akto taikymą, ypač jei klausimas dėl šio teisės akto galiojimo jau yra pateiktas Teisingumo Teismui, kitų valstybių narių kompetentingos nacionalinės administracinės valdžios institucijos negali sustabdyti ginčijamo akto taikymo, kol Teisingumo Teismas nuspręs dėl jo galiojimo. Iš esmės tik nacionaliniam teismui priklauso, atsižvelgus į jam pateiktos bylos aplinkybes, patikrinti, ar patenkintos visos laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlygos.**

Parašai.